

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 23/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä syyskuuta 2013 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain muuttamisesta (HE 109/2013 vp).

Lakialoitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat aloitteet:

- LA 14/2011 vp — (Sanna Lauslahti /kok ym.): Laki makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain muuttamisesta (läh. 8.12.2011)
- LA 2/2013 vp — (Ilkka Kanerva /kok ym.): Laki makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain muuttamisesta (läh. 28.2.2013)

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut asiasta lausunnon (StVL 14/2013 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- erityisasiantuntija Tanja Nurmi ja finanssi-asihteri Veli Auvinen, valtiovarainministeriö
- tulliylitarkastaja Nina Kurki, Tullihallitus
- veroasiantuntija, VT Mika Jokinen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Marleena Tanhuanpää, Elintarviketeollisuusliitto ry
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuotajain Keskusliitto MTK ry
- toimialapäällikkö Elisa Piesala, Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys ry
- markkinointijohtaja Torsti Hurmerinta, Eckes-Granini Finland Oy Ab edustaan Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys ry:tä
- toimitusjohtaja Elina Ussa, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto
- ekonomisti Helena Pentti, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- johtaja Anna Lundén, Suomen Yrittäjät ry
- erikoissuunnittelija Heli Reinivuo, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL
- ekonomisti Mikael Kirkko-Jaakkola, Veronmaksajain Keskusliitto.

Kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Akava ry
- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
- Eurooppalaisten soijatuottajien kattojärjestö ENSA
- maa- ja metsätalousministeriö
- Keskukskauppakamari

- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys ry
- Päivittäistavarakauppa ry
- sosiaali- ja terveysministeriö
- valtiovarainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annettua lakia. Virvoitusjuomien valmistevero porrastettaisiin kahteen tasoon. Virvoitusjuomien, jotka sisältäisivät yli 0,5 prosenttia sokeria, valmistevero korotettaisiin 22 senttiin litralta valmista juomaa. Muiden virvoitusjuomien valmistevero säilyisi nykyisellään 11 sentissä litralta. Sokeria sisältävien juomajauheiden vero korotettaisiin 95 sentistä 140 senttiin kilogrammalta. Lisäksi ravintolisät, erittäin niukkaenergiset, painonhallintaan tarkoitettujen erityisruokavaliovalmisteet ja lääkevalmisteet rajattaisiin verotuksen ulkopuolelle sekä tarkennettaisiin juomien valmistukseen käytettävien jauheiden ja tiivisteiden verotusta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Lakialoitteet

LA 14/2011 vp. Lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annettua lakia siten, että se ulotettaisiin koskemaan myös keksejä.

LA 2/2013 vp. Lakialoitteessa ehdotetaan, että makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain soveltamisalasta rajataan myös elintarvikkeet, jotka ovat saaneet ravitsemus- ja terveystieteasetuksen (EY N:o 1924/2006) mukaisen hyväksynnän kyseisissä elintarvikkeissa käytetyille artiklan 13 tai artiklan 14 mukaisille terveystieteille.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä eräin vähäisin muutoksin.

Esitys virvoitusjuomien valmisteveron korotuksesta perustuu pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan ja kevään 2013 kehyspäätöksen veropoliittisiin linjauksiin. Sen tarkoituksena on korottaa virvoitusjuomien valmisteveroa ensi vuoden alusta niin, että sillä saavutettaisiin 55 milj. euron lisäys vuosittaisissa verotuloissa.

Korotus kohdistettaisiin kehyspäätöksen mukaisesti vain virvoitusjuomiin. Muiden makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveros-

ta annetun lain (*makeisverolaki*) alaisten tuotteiden valmistevero jäisi siten ennalleen. Virvoitusjuomien osuus makeisveron tuotosta oli vuonna 2012 hieman vajaa puolet eli 88 milj. euroa kaikkiaan 197 milj. eurosta. Lisätuotto tavoite on siis kertymään nähden suhteellisen suuri.

Esityksellä pyritään toisaalta myös ohjaamaan virvoitusjuomien kulutusta vähäsokerisiin tuotteisiin, koska suomalaisten sokerin saanti ylittää suositukset lähes kaikissa ikäryhmissä. Vaikka ravinnon ja terveyden välinen yhteys on monitahoinen kokonaisuus, on huomattava, että erilaiset sokeripitoiset juomat ovat lapsilla ja

nuorilla sekä miehillä tärkein sakkaroosin lähde. Veron kohdennus on tähän nähden perusteltu.

Korotuksen vaikutuksia lieventää toisaalta se, että vero porrastettaisiin jatkossa kahteen tasoon ja ehdotettu veronkorotus koskisi vain sokeria sisältäviä tuotteita. Tuotteen sokerittomuus määräytyisi Euroopan parlamentin ja neuvoston asianomaisen asetuksen (EY) N:o 1924/2006¹ eli ns. *terveysväiteasetuksen* perusteella. Väite sokerittomuudesta voidaan esittää sen mukaan vain, jos tuote sisältää sokeria enintään 0,5 grammaa 100 grammassa tai 100 millilitrassa.

Veronkorotuksen hintavaikutus rajoittuisi siis vain sokeripitoisiin virvoitusjuomiin. Niiden veroa korotettaisiin nykyisestä 11 sentistä 22 senttiin litralta valmista juomaa. Lisäksi muiden kuin sokerittomien juoma-ainesten veroa korotettaisiin vastaavasti 95 sentistä 1,4 euroon kilogrammalta. Muutoksen on arvioitu vähentävän virvoitusjuomaveron alaisten juomien kulutusta kaikkiaan noin viisi prosenttia. Arviossa on otettu tällöin huomioon kulutuksen vähenemän lisäksi myös siirtymä lievemmän verokannan alaisiin tuotteisiin. Muutos matkustajatuonnissa on oletettu vähäiseksi.

Valiokunta pitää esitystä kaikkiaan oikeasuuntaisena ja perusteltuna kokonaisuutena. Tätä tukee osaltaan myös se, että valmistelussa on otettu huomioon sokeriverotusta selvittäneen työryhmän² selvitys ja johtopäätökset. Myös sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on puoltanut esityksen hyväksymistä sellaisenaan. Sen lausunnossa on korostettu mm. tarvetta vaikuttaa lasten ja nuorten ravintotottumuksiin myös valmisteverotuksen avulla.

Valiokunta ei ota toisaalta tässä yhteydessä kantaa yleisesti makeisverolain alaan tai mahdollisuuteen käyttää vero-ohjausta terveystieteisiin tarkoituksiin. Kysymystä on käsitelty mm. sokeriverotyöryhmän raportissa, ja sitä koskevat johtopäätökset edellyttävät myös tutkimukseen perustuvaa lisätietoa. Lisäksi tiedetään, että

parhaillaan uudistettavana olevaan valmisteverotuksen tietojärjestelmään voidaan ylipäänsä liittää uusia veroja aikaisintaan vuoden 2015 alusta. Mahdollisten periaatteellisten tai rakenteellisten muutosten aika on siten vasta myöhemmin.

Valiokunta pitää edelleen tärkeänä seurata makeisveron vaikutuksia tuotteiden kulutukseen ja hintoihin. Sen perusteella voidaan esittää arvioita veron vaikutuksista mm. elinkeinonvälille ja harmaatuonnille. Kulutusten muutosten kautta on saatavissa välillistä tietoa myös veron mahdollisista terveystieteellisistä. Saa-dun tiedon pohjalta voidaan myös arvioida mahdollisuuksia kehittää edelleen verotusta ohjaamaan kulutusta esimerkiksi vähemmän sokeria, tyydyttynyttä rasvaa ja suolaa sisältäviin tuotteisiin.

Lakialoitteet

Valiokunta ehdottaa, että aloitteet hylätään.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 §:n 3 momentin 6 kohta. Pykälä koskee lain soveltamisalaa ja 3 momentti sen ulkopuolelle jääviä tuotteita. Momenttiin on esitetty lisättäväksi mm. lääkevalmisteita koskeva uusi 6 kohta. Sen mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettut lääkevalmisteet, "joita voidaan myydä väestölle lääkelain 20 a §:ssä säädetyin edellytyksin". Sivulause supistaa kuitenkin virheellisesti lääkevalmisteen käsitettä. Se tulisi siten poistaa. Tarkoituksena on, että kaikki lääkelain mukaisesti valmistetut lääkkeet jäivät lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Valiokunta ehdottaa tätä koskevaa täsmennyistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 1 §:n 3 momentin 6 kohta muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus) ja

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006 elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveystieteistä, annettu 20 päivänä joulukuuta 2006.

² Sokeriverotyöryhmän loppuraportti, valtiovarainministeriön julkaisu 3/2013.

VaVM 23/2013 vp — HE 109/2013 vp

*että lakialoitteet LA 14/2011 vp ja LA
2/2013 vp hylätään.*

(4 ja 5 kohta kuten HE)
6) lääkelain (395/1987) 4 §:ssä tarkoitettut
lääkevalmisteet (*poist.*).

Valiokunnan muutosehdotus

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia ei sovelleta seuraaviin tuotteisiin:

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 2013

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Pentti Kettunen /ps
jäs. Leena Harkimo /kok
Pertti Hemmilä /kok
Jouko Jääskeläinen /kd
Sampsa Kataja /kok
Anneli Kiljunen /sd
Esko Kiviranta /kesk
Mika Lintilä /kesk
Heli Paasio /sd

Kari Rajamäki /sd
Markku Rossi /kesk
Matti Saarinen /sd
Sari Sarkomaa /kok
Kauko Tuupainen /ps
Kari Uotila /vas
Ville Vähämäki /ps
vjäs. Raimo Piirainen /sd
Eero Reijonen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.

VASTALAUSE

Perustelut

Makeisveroon liittyvän byrokratian tuoma rasite on tuotannon määrään nähden suurinta sellaisen pientuottajien keskuudessa, jotka ylittävät kuitenkin lainsäädännöllä määritellyn pientuotannon raja-arvon. Tällaisia lisäkustannuksia ja vaivannäköä aiheutuu esimerkiksi makeisverotuksen säännöstöön perehtymisestä, verotuksen kirjanpitoon liittyvistä kysymyksistä ja luvitukseen liittyvistä kuluista. Näitä kustannuksia voi pitää kohtuuttoman suurena saatuun verokertymäänkin verrattuna.

Suomi on asettanut kansallisella lainsäädännöllä kynnyksarvot pienimuotoisen tuotannon määrittelylle. Tämän raja-arvon alittava tuotanto on vapautettu verosta. Nykyisin makeisten ja jäätelön tuotannossa makeisverosta on vapautettu alle 10 000 kilon sekä virvoitusjuomien ja mehujen osalta puolestaan enintään 50 000 litran vuosittainen tuotanto.

Mikäli yrityksen saaman verotuen määrä on merkitykseltään vähäistä, voidaan silloin soveltaa EU:n de minimis -asetusta. Kyseisen asetuksen perusteella yritykselle voidaan maksaa tukea korkeintaan 200 000 euroa kolmen verovuoden aikana siten, että summassa huomioidaan kaikkien eri viranomaisten maksamat de minimis -asetuksen ehtojen mukaiset tuet. De minimis -asetus asettaa näin ollen rajan myös makeisveroon liittyvälle pientuotannon määrittelylle. Kaikki tämän rajan alapuolelle menevät arvot voidaan päättää kansallisesti.

Makeisveron kehittämistä pohtineen sokeriverotyöryhmän loppuraportissa (valtiovarainministeriön julkaisuja 3/2013) todetaan:

"Vähämerkityksellistä valtiontukea säätelevä De minimis -asetus mahdollistaisi huomattavasti korkeammankin alarajan asettamisen veron ulkopuolelle jäävälle toiminnalle."

EU:n sitä estämättä voidaan makeisverotukseen liittyviä pientuotannon rajoja näin ollen korottaa.

Hallitus on nyt esityksessään porrastamassa virvoitusjuomien veroa kahteen veroluokkaan. Kaikki sellaiset virvoitusjuomat, joiden sokeripitoisuus ylittää 0,5 prosenttia, kuuluvat jatkossa korkeammin verotettuun luokkaan. Tämä korkeampi verotus kohdistuu myös sellaisiin virvoitusjuomiin, jotka on valmistettu satokauden puhtaista kotimaisista tuotteista. Tällaisia aitoja marja- ja hedelmämehuja pitäisi verottamisen sijaan pikemminkin suosia terveellisinä vaihtoehtoina.

Koska kotimaiset marjat ja hedelmät sisältävät luontaisesti vitamiinien lisäksi myös sokeita, nousee valmistevero korkeampaan veroluokkaan, vaikka sokereita ei erikseen mehutiivisteeseen lisättäisikään. Mehujen suomalainen pientuotanto on tyypillisesti juuri tällaista korkeampaan veroluokkaan päätyvää aidoista raaka-aineista valmistettua tuotantoa.

Kotimaisten aitojen marja- ja hedelmämehujen tuotannon edistämiseksi ja pientuotannon hallinnollisten esteiden purkamiseksi on hallituksen norminpurkutalkoiden nimissä ryhdyttävä toimiin, joilla korotetaan virvoitusjuomavalmistajien pientuotannon raja-arvoa 70 000 litraan vuodessa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että lisäksi hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen lausumaehdotus:

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä esityksen virvoitusjuomien pientuotannon rajan nostamiseksi 70 000 litraan vuodessa.

VaVM 23/2013 vp — HE 109/2013 vp

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 2013

Mika Lintilä /kesk
Eero Reijonen /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Markku Rossi /kesk

Pentti Kettunen /ps
Kauko Tuupainen /ps
Ville Vähämäki /ps